

# Pedagogika

Paidagógos - pais = hoch, agó = vedu

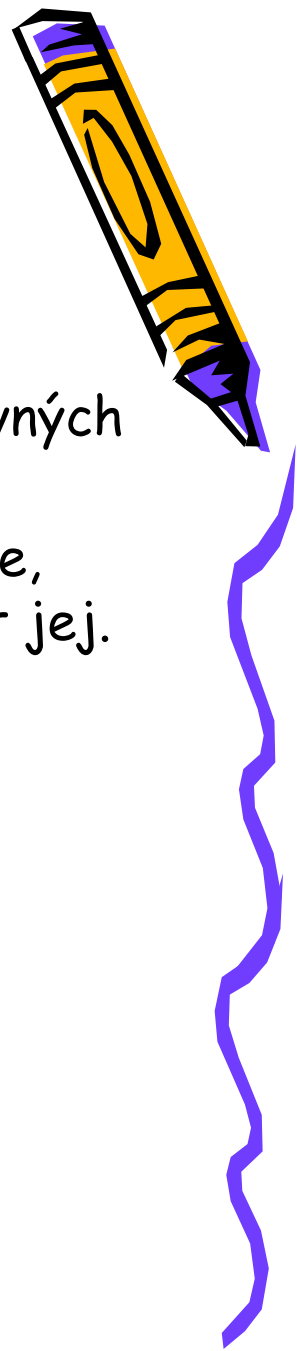
Pedagogika - věda a výzkum zabývající se vzděláváním.

Pedagogika - teoretické analýzy a reflexe týkající se výchovných vzdělávacích procesů, nikoliv praktického působení.

Výchova - proces záměrného, cílevědomého působení (učitele, vychovatele, trenéra,...sebe sama) na člověka s cílem ovlivnit jej.

## Cíle výchovy

- snaha o dosažení pozitivních změn ve vývoji osobnosti
- rozvoj všech fyzických a psychických stránek jedince prospěšných posléze jemu a společnosti.



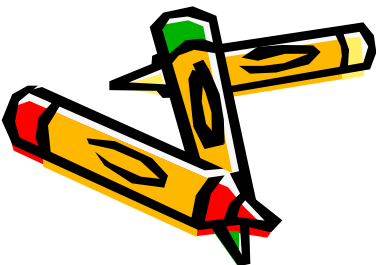
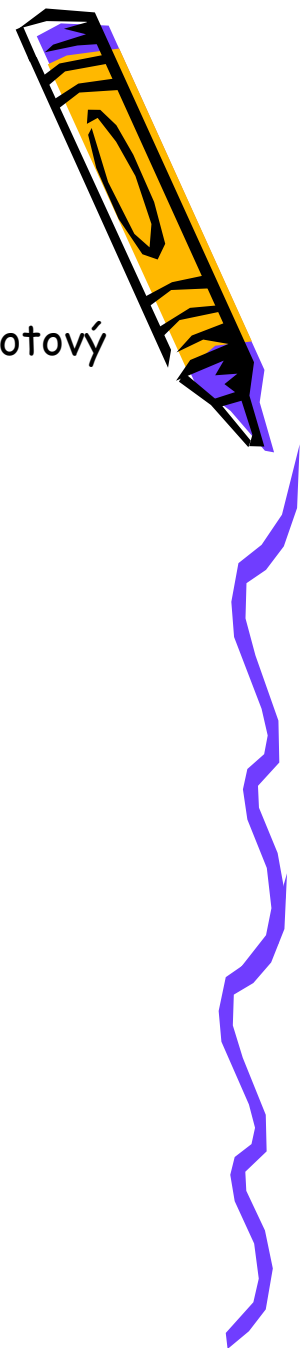
# „Nové“ pedagogické směry

## Společné principy:

- kritika tradiční školy a výchovy
- nový postoj k dítěti s přihlédnutím k jeho individualitě, ne jako nehotový člověk
- dětství jako svébytné a důležité období života
- důraz na spontaneitu, radost, aktivitu
- škola chápána jako společenství

## Alternativní pedagogické směry

- Montessoriovská pedagogika - Marie Montessorio
- Waldorfská pedagogika - Rudolf Steiner
- Jenský plán - Peter Peterson
- Freinetovská pedagogika - Célestin Freinet
- Pragmatická pedagogika - John Dewey
- Daltonský plán - Helen Parkhurst
- Svobodné, netradiční, volné školy - Siegfried Bernfeld, Ivan Illich, Everett Reiner



# Zážitková pedagogika



Myšlenkové podněty a inspirace z oboru psychologie:

neofreudiáni - Jung, Adler, Fromm

humanistická psychologie - Maslow, Rogers

transpersonální psychologie - Grof

Nepsychologické inspirace:

model vědomí v podobě hologramu - K. H. Pribram

paradigma, jenž se snaží propojit vědy a duchovno - u nás Zdeněk Neubauer

## Terminologický chaos

výchova zážitkem, výchova prožitkem, výchova v přírodě, zážitková výchova,

výchova dobrodružstvím, výchova výzvou

experiential education, adventure education, environmental



# Související oblasti

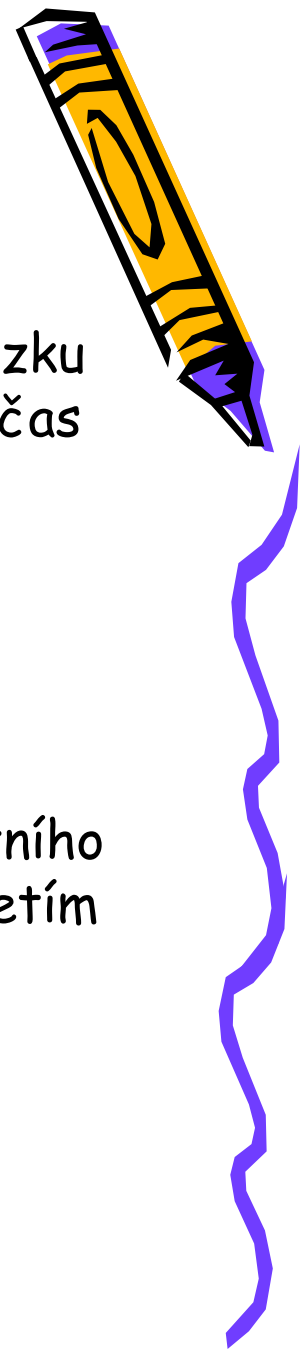
**Pedagogika volného času (leisure education)** - akcentuje otázku KDY k výchovnému působení dochází, volný čas chápán jako čas zbytkový, volné nakládání, svobodné rozhodnutí.

Prožitkový čas x biologický čas.

Relativnost času, nehomogenita, vnitřní strukturovanost.

Rychlost prožitků. Pojetí humanistické psychologie - lidská podstata je dobrá, potřebuje jen čas a prostor se rozvíjet.

Volný čas může být konzumován, utrácen. Vyprázdňení životního smyslu se pokusit čelit aktivním, kreativním a kritickým pojetím volného času.



# Související oblasti

Výchova v přírodě (outdoor education) - akcentuje otázku KDE dochází k výchovnému působení

Výchova pro přírodu (ekologická výchova)

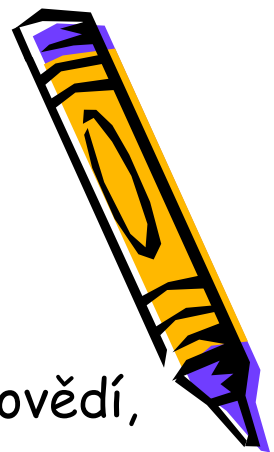
Výchova o přírodě - školní předmět

Výchova přírodou - přírodní prostředí je nejenom kulisou či místem výchovného působení, ale samo o sobě i pedagogickým činitelem.

Výchova dobrodružstvím, výchova výzvou (adventure education, challenge education) - akcentován je význam vnímání vztahu k aktivitám, cílem je, aby jej účastník chápal jako výzvu, odpovídá na otázku JAK dochází k pedagogickému transferu.



# Zážitková pedagogika (experiential education)



Též zodpovídá otázku JAK. Využívá však široký rejstřík odpovědí, nikoliv jen dobrodružství, výzvu.

Využívá také různých prostředí a časů.

Důraz klade na zakotvení prožitku do jeho širších souvislostí - nejen vyvolání prožitku, ale zpracování prožitku a jeho převedení do zkušenosti, jež může být opětovně využita.



# Zážitek

Hartl (1999): Každý duševní jev, který jedinec prožívá. Vždy subjektivně citově provázaný. Zdroj osobní zkušenosti. Hromadí se po celý život a skládá jedinečné duševní bohatství člověka.

Vážanský (1994): Spontánní, vyzkoušený i experimentální nebo vyzývavě „prožívaný život“, přisvojený vnitřní statek, který slouží k usmíření vnitřní s vnější realitou.

## Prožitek x zážitek

Významová analýza elektronických textů v rámci českého národního korpusu.

Jirásek (2004): Prožitek akcentuje více aktivitu prožívání a především jeho přítomnostní charakter. Slovo „prožitek“ je vyhrazeno pro okamžik přítomné aktivity (těl. i myšl.) - **výchova prožitkem**. Prožitek uplyne do minulosti a vracíme se k němu ve vzpomínce, v reflexi, v racionální analýze, označujeme jej jako zážitek - **zážitková pedagogika**.

Cílem výchovy prožitkem je získání určité trvalejší podoby prožité aktivity, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích. To je jedna z podmínek vzniku **zkušenosti**.



# Prožitek je charakterizován:

**komplexnost** - specificita lidského způsobu existence, odlišující od možné redukce pouze racionálním uchopením

**verbální nepřenositelnost** - s větším úspěchem u mýtů a v umění než u vědy

**nedefinovatelnost** - nezbytné vlastnosti jazyka se stálým pojmovým aparátem stírají plnost prožitku v definičním významu

**jedinečnost** - jedinečná událost v širším prožitkovém proudu

**intencionální zaměření** - prožitek je neoddělitelný od svého obsahu, sounáležitost prožívajícího jedince a prožívané události

Mihalyi Csikszentmihalyi (1996). O štěstí a smyslu života.

Praha: NLN.

**Flow fenomén**





# Osobnosti zážitkové pedagogiky

**Kurt Hahn (1884-1974)**

„...Ze slabosti či nedostatku každého z nás lze učinit příležitost - šanci pro jejich překonání, nápravu i nalezení nového životního směru...“

- 1910 román Věštby paní Elsy - zahrnuje kritiku školního vyučování založeného na pasivním učení se z knížek
- stává se sekretářem prince Maxe Bádenského
- plán projektu obnovy etických tradic německého společenství, jež byly extrémně narušeny morálním úpadkem
- kritika snižující se zdatnosti, nedostatečné sebedisciplíny, ztráty iniciativy, podnikavosti, fantazie, zručnosti a soucitu
- 1920 založení Salomské školy - vytvoření zdravého prostředí pro nápravu



## Kurt Hahn

Pedagogické zásady:

- vychovávat dospívající ve spolupráci s nimi samotnými
- osvobodit dřímající talent a tužby tím, že žákům bude dána šance k seberealizaci
- podporovat sebevědomí pomocí **dobrodružství, zkoušek odvahy i služby lidem**
- podporovat radost ze společného díla - technické výtvary, sport, divadlo

Metody pedagogické činnosti spojoval se třemi pojmy: hlava, ruce, srdce. Ke každému přiřazoval určité hodnoty, je třeba je rozvíjet v souladu, na žádnou část nezapomínat!



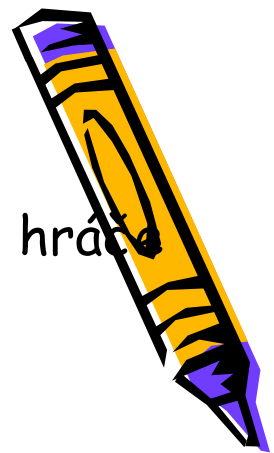
## HRA - její podstata a funkce

**Johan Huizinga** - hru chápe jako svobodné jednání, které je míněno jen tak a stojí mimo obyčejný život, ale které přesto hráče plně zaujme, k čemuž se nepřipíná žádný materiální zájem.

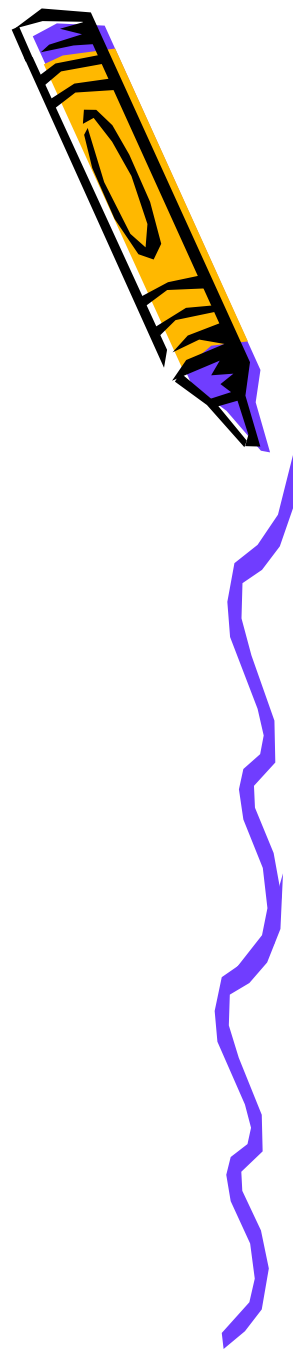
**Eduard Bakalář** - možný „užitek“ pramenící ze hry, hra prostředkem výchovy. Hra přináší potěšení, umožňuje cvičit sebeovládání, postřeh, kombinační schopnosti, obratnost, fyzickou kondici...umožňuje odreagování, vybití přebytků energie...

### Formální znaky hry (Huizinga):

- Každá hra je nejdříve a především svobodným jednáním.
- Hra není skutečný život, odlišuje se od něj místem a trváním.
- Pravidla jsou pozitivním rysem hry.
- Do jisté míry neplatí morálka, zákony a zvyky obyčejného života.
- Dociluje spontánního zaujetí, případně napětí.
- Hra je buď zápasem o něco nebo představováním něčeho.



# Kategorizace her



Název hry, autor, pramen

Záměr, cíl

výchovný - rozvoj motoriky, duševních schopností, vůle, sociálních dovedností, tvůrčích dovedností

jiný - pro pobavení, seznámení, navození atmosféry

Počet účastníků

Věková kategorie

Doba - roční, denní

Optimální prostředí

Trvání hry

Stupeň zátěže - fyzické x psychické

Čas potřebný k přípravě hry - organizátoři, hráči

Potřeby ke hře - seznam věcí pro organizátory i hráče

Základní princip, typ hry

Charakter hry - s úplnými pravidly, málo strukturované, nestrukturované



# Možnosti uplatnění ZP

Vícedenní kurzy typu Prázdninová škola Lipnice, navazuje hnutí  
Outward Bound - Česká cesta

Akce typu Brontosaurus - cílem je pomoc, přínos v nějaké oblasti,  
doplňeno hrami, programem

Projekty hnutí GO! - usnadnění startu středoškolákům

Prázdninové tábory organizací pro děti - Junák, Pionýr, ATOM

Outdoor management training

Uplatnění ve školách v průběhu vyučování

Psychoterapie

